

O chladnosti

*Takto, že si vlašný, ani horúci ani studený,
už-už ťa vyplúvam z úst.*
(Apk 3, 16).

Kto sa nevydesí, nábožní poslucháči, keď počuje z úst samého Boha taký prísny rozsudok proti biskupovi, ktorý ako sa zdalo, svedomito vykonával všetky svoje povinnosti ako verný sluha Cirkvi? Jeho život bol bezúhonný: svoj majetok užíval správnym spôsobom, trestal previnenia, nedával najmenšie pohoršenia, konal zdanlivo vzorne a príkladne. A aj napriek tomu Pán mu hovorí ústami sv. Jána, že ho zavrhuje, že ho potrestá, ak sa nezmení. Tento príklad je tým hroznejší, že tou istou cestou idú mnohí, pričom nemajú žiadne obavy o spásu svojej duše. Nepatríme aj my k nim? Sme na správnej ceste? To nevieme a preto sa bojíme. Aká strašná je táto neistota!

Pousilujme sa však rozoznať, či patríme k zástupu nešťastníkov, ktorých nazývame vlašnými. Teda v prvej časti mojej kázne budem hovoriť o znakoch, podľa ktorých možno spoznať lenivosť a chladnosť v službe Božej, a v druhej uvediem niektoré prostriedky proti tejto chorobe duše.

I.

Keď dnes hovorím k vám, drahí priatelia, o strašnom stave chladnej duše, tak vôbec nemám na mysli ľudí, ktorí žijú v smrteľnom hriechu a nechcú z neho povstať. Takýto stav je tiež hrozný a zúfalý, lebo týchto hriešnikov čaká v druhom živote strašná pomsta Božia. Dotknutí takýmto nešťastím sú tu určite medzi mojimi poslucháčmi, ale to nehovorím im – možno by ich to ešte utvrdilo v zlom a zaslepilo. Keď hovorím o vlašnej duši, nehovorím o tých, ktorí dokonca na Veľkú noc nejdú na svätú spoveď a na sväté prijímanie. Tí nech pamätajú, že aj napriek svojim modlitbám a dobrým skutkom pôjdu do zatratenia. Nech zotrávajú v zaslepení, ak im je s tým dobre. Ale povieť mi, že predsa nie všetci, ktorí vo veľkonočnom čase pristupujú k svätému prijímaniu – či dokonca častejšie počas roka sa spovedajú – budú spasení.

To je pravda! Avšak v tomto malom počte vyvolených budú len tí, ktorí prijímajú najsvätejšie sviatosti, naproti tomu nenájde sa tam ani jeden z tých, ktorí dokonca vo veľkonočnom čase sa stráčia spovede a veľkonočného svätého prijímania. Uverte mi, nedôverujúci, zaslepení a zatvrdení hriešnici – bez spovede a bez veľkonočného svätého prijímania niet pre vás neba a večného šťastia!

K vlašným rátam aj tých, ktorí by chceli súčasne patriť i Bohu, i svetu, ktorí sa koria pred svojím Stvoriteľom, ale znovu vystierajú ruky k svetu. Takéto osoby si obyčajne vyhľadajú láskavého spovedníka, ktorý je blahosklonný k ich hriechom. Často možno vidieť mladú osobu, ktorá ešte pred dvoma týždňami či pred mesiacom kľačala v spovednici, a dnes vystrojená sa oddáva tancom, zábavám, neslušne rozpráva s mládenkami. Aký to smutný pohľad, aké je to odporne v očiach Božích! Kto chce slúžiť Bohu, i svetu súčasne, ten znevažuje Krv Spasiteľa, hoci sa spovedá, pričom si vyhľadá kňazov, ktorí pozerajú cez prsty na jeho nemravnosť a ľahko ho rozhrešujú.

V čom teda, drahí poslucháči, spočíva vlašnosť v Božej službe? Vlašná duša neodumrela úplne v očiach Božích: ešte je v nej viera, nádej i láska. Avšak viera – bez horlivosti, nádej – bez sily, láska – bez ohňa a zápalu.

Vykonajme si porovnanie medzi horlivým a ľahostajným kresťanom v Božej službe.

Dobrý kresťan nielen prijíma všetky pravdy našej viery, ale o nich aj rozjíma a usiluje sa ich náležite naučiť. Rád počúva Božie slovo, a čím častejšie ho počúva, tým viac ho vychutnáva a viac ho využíva, pričom uniká tomu, čo Boh zakazuje a horlivo plní to, čo Boh prikazuje. Čas venovaný počúvaniu o otázkach viery je pre neho najpríjemnejší, lebo vtedy sa predsa dozvedá, ako ísť do neba a spasíť svoju dušu. Nielen vie, že Boh vidí všetky jeho skutky a že ho bude za ne súdiť v hodine smrti, ale sa tiež chveje pri myšlienke na spravodlivý Boží súd a horlivo sa usiluje o pokrok v dobrom; za tým účelom používa všetky možné prostriedky a pokánie. To, čo urobil doteraz, považuje za nič; ľutuje, že stratil toľko času, v ktorom si mohol nahromadiť tak mnoho pokladov pre život večný.

A ako veľmi sa líši vlažný kresťan! V skutočnosti verí vo všetko, čo učí Cirkev, ale jeho viera je taká slabá, že vôbec nevlplyva na srdce. Nepochybuje, že Boh ho vidí každú chvíľu, ale to ho nechráni od pádov. Dobré vie, že keď zotrúva v stave vlažnosti, nepáči sa Bohu, ale nerobí nič, aby z tejto duchovnej letargie precitol. Vie, že Ježiš Kristus vo sviatosti pokánia odpúšťa hriechy a dáva vzrast v čnosti. Vie, že táto sviatosť udeľuje mnoho milostí primerane usposobeniu, s akým ju prijímame – ale to nezanecháva na ňom žiadny vplyv; ďalej zotrúva v lenivosti a chladnosti. Je presvedčený, že Ježiš Kristus v Najsvätejšej Sviatosti je pre jeho dušu opravdivým pokrmom – on však po tejto nebeskej Manne netúži. Jeho spovede i sväté prijímania sú veľmi zriedkavé; pristupuje do spovednice iba pri príležitosti nejakého výročného sviatku, jubilea, či misií a to preto, že iní tak robia, a nie z vlastného presvedčenia. Neraz závidí tým, ktorí častejšie čerpajú milosti zo zdrojov Spasiteľa. O Božích veciach počúva nerád a ľahostajne; nenájdeš u neho pocit a porozumenie pre vyššie veci. Kázeň ho nepohne, nudí sa na nej: zdá sa mu, že všetko to vie. Cíti odpor k dlhšej modlitbe, ráno a večer sa modlí roztržite; ešte žije, ale pre nebo nevie a nechce pracovať.

Nádej dobrého kresťana je silná, a dôvera v Boha neotrasiteľná. On nikdy nezabúda na posledné veci. Často uvažuje o utrpení Ježiša Krista, pričom srdečne s Ním spolutrpi. Raz si pripomína peklo a trest za hriech, čo ho chráni pred pádmi; inokedy – povznáša myseľ k nebu a premýšľa, aký dobrý a štedrý je Boh k tým, ktorí Ho milujú. Predstavuje si, aká veľká odmena čaká človeka, ktorý z lásky k Bohu opúšťa všetko na svete. Túži iba po Bohu; dočasné dobré sú pre neho ničotou, pozemská radosť ho naplňa odporom – lebo vie, že je učeníkom Ukrižovaného. Jeho život je životom sĺz a utrpenia. Smrť nie je pre neho strašná, lebo predsa ona oslobodzuje od dočasných utrpení a navždy spája človeka s Bohom.

Chladná duša nevenuje pozornosť dobrám a trestom budúceho života; možno niekedy myslí na nebo, ale nemá silnú túžbu, aby vlastnila večné šťastie. Vie, že hriech uzatvára brány neba, a napriek tomu sa nepolepšuje a stále zotrúva v tom istom stave. – Túto biednu dušu zvädza zlý duch. On jej dovoľuje robiť predsavzatia pre nápravu: vlažný človek má občas dobrú vôľu: že sa bude umŕtvovať, že bude opatrnejší v rozhovoroch, trpezlivý v ťažkostiach, úprimnejší k blíznym. Bohužiaľ! Aj napriek takýmto rozhodnutiam jeho život celé roky je stále taký istý. Pripomína človeka, ktorý komusi závidí, že ten ide na triumfálnom voze, a sám nechce urobiť ani krok, aby dosiahol samotné šťastie. Nechce sa zriekať večných dobier, ale okrem toho vzdychá za pozemskými dobrami; keby mohol žiť na svete bez kríža a utrpenia, nikdy by nemyslel na smrť. Keď mu povie, že dočasný život je plný bied, odpovie, že je to tak iba vtedy, keď všetko nie je po našom. Keď dobrotivý Boh zosiela na neho kríže a ťažkosti, vtedy sa oddáva smútku, sťažuje sa, šomre, a neraz upadá dokonca do zúfalstva. Zabúda, že dobrotivý Boh ho chce týmito utrpeniami odtrhnúť od sveta, a priblížiť k sebe. Dokazuje, že trpí nezaslúžene, že mnoho ľudí neporovnateľne horších od neho sa teší zo šťastia a slobody.

V šťastí vlažná duša nezabúda celkom na Boha, ale príliš myslí na seba, rada počúva

pochlebovania, netoleruje napomenutia a pokorenia.

Dobry kresťan všetky milosti pripisuje Bohu, pamätá na svoju úbohosť a svoje nedokonalosti. Nedôveruje pochlebovačom, a za najlepších priateľov považuje tých, ktorí ho upozorňujú na omyly a pády. Veľmi starostlivo sa vyhýba každej príležitosti k hriechu, lebo vie, že môže ľahko padnúť; nedôveruje svojim dobrým predsavzatiam, silám a čnostiam. Z vlastnej skúsenosti vie, ako veľmi je náklonný k hriechu, teda celá jeho dôvera a nádej sú v Bohu. Pretože zlý duch sa bojí duše, ktorá je oddaná modlitbe, teda horlivý katolík koná tak, aby celý jeho život bol aktom stálej modlitby a sladkého zjednotenia sa s Bohom. Myšlienka na Boha je dýchaním jeho duše, jeho srdce túži po Stvoriteľovi, ako najlepšom Otcovi, Priateľovi a Dobrodincovi. Zriedka sa zaoberá pozemskými vecami – počúva o nich tak ľahostajne, ako svetskí ľudia o nadprirodzených veciach. Jeho šťastie spočíva v krížoch a trápeniach, v modlitbe, pôste a v rozjímaní o Bohu.

Chladná duša ešte dôveruje Bohu. Keď sa vystavuje príležitosti k hriechu, nazdáva sa, že nepadne, a ak padne, tak svoj pád pripisuje bližnému a uisťuje, že v ďalšom prípade sa bude lepšie brániť.

Kto úprimne miluje Boha a hľadá spásu svojej duše, ten podľa možností čo najhorlivejšie uniká príležitosti k hriechu, vystríha sa tak väčších pádov, ako i menších omylov. Čo odsudzuje Boh, to aj on odsudzuje – v jeho očiach je ťažkým zlom všetko, čo sa nepáči Stvoriteľovi. Pamätá, že sa štvorá po šteblách rebríka a nestráca ani chvíľu, aby sa zastavil na jej poslednom stupni. Každodenne napreduje v dobrom, až do smrti, keď sa začína pre neho šťastná večnosť. On je orlom, ktorý lieta v povetrí, či skôr bleskom, ktorý od chvíle objavenia sa až po zánik nestráca nič zo svojej rýchlosti. Tak koná, drahí moji, duša, ktorá pre Boha pracuje a čo najrúčnejšie Ho túži vidieť. Ona, ako blyskavica, nevie, čo je do odkladanie a prekážka, dokiaľ nespočinie v lone svojho Stvoriteľa. Ako sa naša myseľ neslýchanou rýchlosťou prenáša z jedného kraja sveta na druhý, tak aj náš duch a naše túžby musia smerovať k Bohu.

Naproti tomu v ľahostajnej duši niet lásky k Bohu, ktorá prelamuje všetky ťažkosti na ceste spásy. Vlažnú dušu možno porovnať so slimákom, ktorý ide tak pomaly, že ťažko možno spozorovať, či mení polohu. Jej láska k Bohu pripomína maličkú iskierku, ktorá drieme pod vrstvou popola – lebo vlažný človek sa stráca v pozemských myšlienkach a túžbach, ktoré túto lásku zahlušujú ako popol zahlušuje iskru, sťažujú jej pokrok v dobrom, a niekedy ju úplne uhasia. Vlažný sa nebojí večnej záhuby. Jeho láska je bez ohňa, bez činnosti a sily. Sotva urobí to, čo je nutne potrebné k spásu, na zvyšku mu alebo nezáleží, alebo to považuje za drobnosť. Ach, drahí priatelia, tá biedna vlažná duša pripomína zaspávajúceho človeka, ktorého morí sen – chcel by čítať alebo čosi robiť, a zatiaľ mu všetko vypadáva z ruky. Vôľa vlažného človeka je slabá, nemá sily a odvahy vykonať rozhodnutia a dobré túžby.

Vlažný kresťan prinajmenšom zdanlivo plní svoje povinnosti: ranné a večerné modlitby sa modlí na kolenách, každý rok na Veľkú noc ide na spoveď, a možno i častejšie; ale ukazuje pritom toľko odporu, toľko ľahostajnosti, tak málo sa pripravuje a polepšuje, že to najvýraznejšie robí z nejakého návyku a chladnej bezduchej rutiny. Netvrdím, že spovede a sväté prijímania vlažného kresťana sú svätokrádežné, ale neprinášajú duši najmenší úžitok, a namiesto toho iba zaťažujú jeho svedomie pred Bohom. Jeho modlitby sú bez prípravy, bez zjednotenia s Bohom, lebo hneď po prebudení myslí nie na Stvoriteľa a na svoju dušu, ale na práce a záujmy, ktoré ho čakajú počas dňa. Jeho myseľ je tak veľmi zaujatá bežnými záležitosťami, že myšlienka na Boha si v ňom nenájde najmenší kútik. Lebo stále premýšľa iba nad tým, čo má sám urobiť, alebo aké príkazy má vydať svojim pracovníkom a deťom. Keď si kľaká k modlitbe, nemyslí na to, o čo má prosieť Boha, čo je pre neho nutné – dokonca nevie, v prítomnosti Koho sa nachádza. Svedčí o tom jeho nesprávny postoj pri modlitbe. Podobá sa úbožiakovi, ktorý pozná svoju úbohosť, ale nechce z nej vyjsť, lebo mu je s ňou dobre. Pripomína chorého, ktorý stratil všetku nádej na získanie zdravia –

nechce lekára, nechce užívať lieky. Počas modlitby je pripravený rozprávať – keď sa mu dá hocikaký naivný dôvod; okrem toho odkladá modlitbu na „neskôr“, hoci nemá na to nijakú vážnejšiu príčinu. Vlažný človek počas modlitby hýbe rukami, opravuje si oblečenie, volá na deti a služobníkov. Ak dokonca predpokladáme, že táto jeho roztržitosť nie je dobrovoľná, aj tak nevidno z jeho strany žiadnu starostlivosť, aby sa jej pozbavil.

Vlažný hospodár či hospodárka skutočne v nedele a sviatky ťažko nepracuje, ale nestará sa o služobníctvo, aby bolo na pobožnostiach; prikazuje pastierovi, aby sa celé týždne staral o dobytok na poli, vôbec ho neposiela na sväté omše a na náuku katechizmu do kostola.

Vlažný sa bude spovedať každý mesiac, a možno i častejšie. Ale, aké sú to spovede! Niet pri nich žiadnej prípravy ani túžby po náprave, alebo je tá príprava taká malá a slabá, že ju sotva vánok vetra rozfúka. Pri spovediach sa obviňuje z toho, čo sa už spovedal možno pred dvadsiatimi rokmi; ak príde na spoveď o dvadsať rokov, bude sa spovedať z toho istého. Smrteľným hriechom sa vyhýba – avšak nevyhýba sa ohováraniu, klamstvu, závidi, pokrytectvu, nelásky k blížnemu. Ak takejto osobe nepreukážete primeranú úctu, bude sa tým zožierať a bude prechovávať trpkosť v srdci.

Vlažný, zrána, pred svätým prijímaním, bude myslieť na svoje záujmy. Muž sa napríklad bude zaoberať myšlienkami o nákupe a predaji; žena bude myslieť na hospodárstvo a na deti; dievča – na oblečenie; chlapec – na zábavy. Vlažný, zatvorí Boha vo svojom srdci ako v temnom a špinavom väzení; neusmrtí Ho, ale zanechá Ho vo svojej duši bez radosti a útechy. Po svätom prijímaní celý deň nepozdvihne svoju myseľ k Bohu.

Vlažná osoba sa nepozastavuje nad stavom svojej duše, je spokojná so svojimi spovedami, nebojí sa dávnejších hriechov. Na svätú omšu ide zo zvyku, pričom vôbec nemyslí na význam najsvätejšej Obety. Iné nábožné praktiky z hocakého dôvodu vynecháva. V kostole je roztržitá, nesnaží sa o sústredenie ducha. Pôstu škrupulózne nezachováva, ale jedáva alebo viackrát cez deň do sýtosti, alebo skôr, ako treba. Dobré skutky vykonáva bez náležitého úmyslu – lebo, napríklad, ak chce komusi urobiť príjemnosť alebo z prirodzeného súcitu, alebo neraz preto, aby sa zapáčila svetu. Vlažní by radi konali dobré skutky, keby sa to nespájali s úsilím. Navštevovali by chorých, keby oni sami k nim prišli. Dávali by almužnu núdznym, ale čakajú, že ich žobrák sám o to poprosí.

Zamyslite sa dobre, drahí priatelia, do ktorej skupiny patríte. Či k hriešnikom, ktorí nemyslia na spásu svojej duše, ktorí už celkom zahlušili výčitky svedomia? Alebo možno ešte k počtu spravodlivých, ktorí myslia iba na Boha a po Bohu túžia, ktorí majú o sebe skromnú mienku a považujú sa za najnehodnejšie bytosti vo svete? Alebo možno patríte k tým bojzlivým, vlažným a ľahostajným dušiam, ktoré sme tu práve charakterizovali? Ktorou cestou kráčame? Kto môže s istotou o sebe povedať, že nie je veľkým hriešnikom, ani ľahostajným človekom, ale spravodlivým a vyvoleným? Ach, drahí poslucháči, koľko kresťanov, v očiach sveta horlivých, je pred Bohom, ktorý pozná najskrytejšie tajomstvá srdca, vlažných!

II.

Teda, aké prostriedky treba používať, aby sme sa dostali z tohto oplakania hodného stavu?

Skôr, ako odpoviem na túto otázku, musí najprv zdôrazniť, že stav vlažnosti je oveľa nebezpečnejší, ako stav veľkého hriešnika. Lebo veľký hriešnik, ktorý vynecháva veľkonočnú spoveď a je zamotaný do hanebných hriechov, z času na čas stoná jednak nad svojou morálnou úbohosťou a s Božou pomocou časom z nej povstane. Avšak ľahostajná duša je so sebou spokojná; zdá sa jej, že je v priateľstve s Bohom, zatiaľ čo Pán Boh pozerá na ňu s odporom

a nakoniec ju vyhodí zo svojich úst, čiže ju odsúdi na zatratenie. Koľko duší zahynulo týmto spôsobom – môj Bože! Keď vlašnému človeku spomeniete, že je na zlej ceste, tak vám odpovie, že nechce byť svätým, že mu stačí, ak sa nejako dostane do neba. Ty hovoríš, že nechceš byť svätým, a ja ti hovorím, že iba svätí sa dostanú do neba, že musíš byť alebo svätým, alebo zatrateným – tu niet inej voľby!

Ak chcete, drahí poslucháči, dostať sa z vlašnosti, preneste sa z času na čas myslou k bránam pekelných priepasti a počúvajte tam nariekania a stony odsúdených, ktorí preto zahynuli naveky, že v otázke spásy svojej duše boli leniví a vlašní.

Potom sa povzneste myslou k nebu a pozrite, akú slávu si zaslúžili svätí preto, že keď boli na svete, mužne bojovali, pričom násilne potláčali vášne.

A ďalej chodte v myšlienkach do divej púšte a do ponurých lesov, kde uvidíte množstvo svätých ľudí, ktorí päťdesiat i sedemdesiat rokov oplakávali svoje hriechy a robili za ne prísne pokánie. Pozrite, milí poslucháči, ako oni ťažko pracovali pre nebo! Pozrite, s akou veľkou úctou sa korili pred Majestátom všadeprítomného Boha! Ako nábožne strávili takmer celý život v modlitbe. Opustili pozemské dobré, opustili rodičov a priateľov, aby slúžili iba samému Bohu.

Pozrite, ako mužne sa vzopreli pokušeniam zlého ducha! Pozrite na rehoľníkov – ako usilovne sa starali o to, žeby často a hodne mohli pristupovať k svätým sviatostiam! Pozorujte, ako radi odpúšťali a preukazovali dobro svojim prenasledovateľom, nepriateľom i tým, ktorí ich ohovárali; akí boli pokorní, ako mysleli o sebe s pohrdaním, ako sa držali ďaleko od pochvál a potleskov sveta, ako sa chránili pred najmenšími hriechmi, koľko síz vyliali za spáchané viny, akým čistým úmyslom sa riadili pri konaní dobrých skutkov, lebo sa chceli páčiť iba samému Bohu!

Čo viac ešte môžem povedať? Pozrite na nespočetné zástupy mučeníkov, ktorí chceli čoraz viac trpieť z lásky k Bohu, ktorí išli s väčšou radosťou na popravu, ako králi na tróny!

Skončíme, nábožní poslucháči. Nič nie je také nebezpečné ako vlašnosť a ľahostajnosť v otázke spásy duše, lebo skôr sa obráti veľký hriešnik, ako vlašná duša. Z celého srdca prosme milosrdného Boha, aby nám pomohol dostať sa z tohto nešťastného stavu a túžme po nebi a večnom šťastí, poďme tou cestou, ktoré išli všetci svätí. To vám najvrúcnejšie želám. Amen.